

Jakub Tomáš Zimmerreise

Galerie výtvarného umění v Chebu
19. 9. – 24. 11. 2019
vernisáž 18. září v 17.00

V novém projektu jeden z nejpozoruhodnějších malířů své generace Jakub Tomáš (1982) připomíná a rozvíjí dnes už téměř zapomenutý fenomén Zimmerreise, který se ve výtvarném umění uplatňoval především v devatenáctém století. V našem prostředí se zmiňuje prakticky téměř jen v souvislosti s oceňovanou sérií nástěnných maleb Josefa Navrátila na zámku v Jirnech nedaleko Prahy. Pět vedut, které tam kolem roku 1850 vytvořil pro takzvaný Alpský pokoj, iluzivně otevírá stěny místnosti doslova po renesančním způsobu komponování obrazu jako otevřeného okna a snaží se vyvolat živý dojem horského altánu. Fakt, že přitom vychází z konkrétních krajinných motivů, v tomto případě z okolí Dachsteinu, jezera u města Gmunden nebo Bad Ischl, dokonale ilustruje skutečnost, že šlechtě tento dobový typus malířské práce

sloužil k tomu, aby si užívala romantiky „cestování“, aniž by musela opustit brány svého sídla.

Skutečným objevitelem a propagátorem Zimmerreise je ovšem francouzský šlechtic a spisovatel Xavier de Maistre (1763–1852). Ten během dvaadvaceti denního domácího vězení, kterým byl potrestán za účast v souboji, napsal útlou knížku o dvaadvaceti krátkých kapitolách nazvanou prostě Voyage autour de ma chambre (česky Cesta kol mé světnice, Otto 1921). Tento bestseller z roku 1794 místy naprosto vážně, jindy ne zcela bez ironie popisuje alternativu reálného cestování v uzavřeném prostoru vlastního bydliště. Autor v něm zachumlán do nezbytného cestovního pláště s rozkoší bloudí očima po místnosti, aby mu její zařízení – postel, rytiny na zdech, zrcadlo,

psací stůl nebo knihovna – posloužilo jako záminka pro zostření pozornosti a zamýšlení se nad sebou i okolním světem. Nijak si při své činnosti nezadá s tehdy populárními cestopisy, zachycujícími expedice do různých koutů světa, které tehdy už pro svou nákladnost rozhodně nebyly pro každého. Dal tak vzniknout neobyčejně přitažlivému žánru postavenému na vnitřní imaginaci a „jiném“ druhu zvědavosti, jenž – jak ukazuje studie německého filozofa Berndta Stieglera Reischer Stillstand (Fischer Taschenbuch, 2016) – má své obdivovatele a následovníky dodnes.

Malířská cesta k Zimmerreise Jakuba Tomáše volně čerpá z obou zdrojů. Vzhledem k tomu, že sám své obrazové kompozice zpracovává podle drobných scénických modelů z papíru budovaných na divadelní způsob, které markýrují realitu a manipulativně do jejího rámce implantují nové parametry a vztahy, ho jistě přirozeně přitahuje kulisový charakter, přeludný koncept i „fejkovost“ zámeckých aranžů. Jestliže s nimi po formální stránce musí oprávněně rezonovat a cítit určitě spříznění, ještě mnohem blíží mají zřejmě jeho obrazy k mentálním projekcím a rozvahám Xaviera de Maistre, který mimochodem sám maloval a úvaze o přednostech výtvarného umění na úkor hudby je věnovaná i jedna z kapitol jeho knihy o domácím cestování. Rovněž obraz je pro něj východiskem k něčemu, co přesahuje konvenční námět a otevírá dveře za běžně viděnou skutečnost, což je typické i pro „žánrové“ výjevy Jakuba Tomáše. Dalším spontánním společným prvkem může být i návaznost a práce s citacemi a segmenty dějin umění, která je vlastní oběma autorům.

Když bude člověk pečlivě porovnávat obrazy Jakuba Tomáše z poslední doby, může získat dojem, že se od těch předchozích v některých ohledech vlastně ani tolik neliší. Všimne si pravděpodobně potvrzení

příklonu k monochromu, ikonografické otevřenosti nebo návaznosti na vizuální dědictví avantgard, ale to jsou věci, které se více či méně skrytě objevují alespoň v náznacích v jeho tvorbě už nějakou dobu. Přesto bude i nebude mít pravdu. Zimmerreise totiž není o změně věci ve smyslu jejich materiální a fyzické podstaty, nýbrž o proměně pohledu na ně. Jinými slovy o jejich uvědoměném vydělení z univerza přehlíživé a všední každodennosti a návazně na to také o jejich odlišném prožívání, a hlavně přemýšlivé asociativnosti, která se k tomu váže. Jde tedy především o interpretaci toho, co je až důvěrně známé. A přesně to spolehlivě dělají obrazy Jakuba Tomáše. Z tohoto pohledu je jeho chebská výstava zřejmě nejzásadnější, protože skrze princip Zimmerreise poprvé otevřeně definuje objektivní podstatu jeho malířské práce.

V dnešní době, kdy se svět neustále zmenšuje a možnost dostat se během několika hodin na místo tisíce kilometrů vzdálené se stává záležitostí všedního dne pro stále větší počet obyvatel planety, se může zdát, že Zimmerreise dávno ztratila smysl. Ale zřejmě je to přesně naopak, možná právě teď – jak může v ideálním případě naznačit stejnojmenná výstava Jakuba Tomáše – je aktuálnější víc než kdykoli dřív.

Radek Wohlmut

Útok, 2018, olej na plátně, 180 × 140 cm

Zátiší s hlavou, 2017, olej na plátně, 130 × 160 cm

Hlava, 2019, olej na plátně, 100 × 70 cm

Hlava/kytka, 2019, olej na plátně, 80 × 60 cm

Břeh, 2019, olej na plátně, 200 × 280 cm

Na lodi, 2019, olej na plátně, 200 × 160 cm

Keř, 2019, olej na plátně, 200 × 160 cm

Jakub Tomáš, Zimmerreise
 GAVU Cheb, Malá galerie
 19. 9. –24. 11. 2019
 Kurátor Radek Wohlmut
 Otevírací doba: út–ne, 10.00–17.00

Galerie výtvarného umění v Chebu
 příspěvková organizace Karlovarského kraje
 náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 16
 350 02 Cheb
 www.gavu.cz

Výstavní program GAVU Cheb je podpořen z grantového programu MK ČR.
 V roce 2019 vydala Galerie výtvarného umění v Chebu. Text Radek Wohlmut,
 grafika Kolář & Kutálek, tisk Dragon Press, s. r. o., náklad 500 ks.

Titulní strana: Nosiči, 2018, olej na plátně, 160 × 200 cm

Tanec, 2019, olej na plátně, 80 × 60cm

